

Canon goes international

Dit alles laat intussen onverlet dat de commissie, haar eigen aanbeveling 27 getrouw, voorstander blijft van, op zijn minst, de poging om een canon uit te denken voor de Europese of zelfs mondiale geschiedenis en cultuur. De commissie is bekend met een aantal interessante initiatieven op Europees niveau, waarbij ons ontwerp inspirerend blijkt te kunnen werken.⁴¹ Mede hierom is het verheugend dat het Nederlandse canonontwerp inmiddels ook in Engelstalige versie beschikbaar is, en dat aan een Duitse vertaling wordt gewerkt.⁴² Onze commissie hoopt dat, waar nodig bevorderd vanuit het ministerie van Buitenlandse zaken, de canon van Nederland zowel inhoudelijk als qua proces de relevante buitenlandse gremia en partners zal bereiken. Concreet op het onderwijs gericht, zou aan de serviceorganisaties voor internationalisering in het hoger, voortgezet en basisonderwijs (resp. NUFFIC, CINOP en Europees Platform) gevraagd kunnen worden om een internationale canon voor onderwijsgebruik te helpen ontwikkelen.

26

Regionaal, provinciaal, lokaal

De commissie had niet vermoed dat de term hollandocentrisme (deel A, p. 19) ook op een heel andere manier een rol zou gaan spelen: vermeende overconcentratie op het aloude gewest Holland. Bij het verschijnen van de canon werd in menige provincie, regio en plaats geturfd hoe vaak men erin voorkwam. Zeeland telde zijn vensters en was met De watersnood, Michiel de Ruyter én Annie M.G. Schmidt bepaald niet ontevreden. Limburg constateerde teleurgesteld dat geen enkel venster direct aan die provincie was gerelateerd en kopte bitter “Limburg niet eens voetnoot in geschiedenis”.⁴³ (Dat de Staatsmijnen een vertakking bij De gasbel vormen, werd nauwelijks als troost beschouwd.) Ook Fryslân voelde zich misdeeld; het pronte venster Eise Eisinga (met zijn vertakking naar de Friese taal en cultuur) voelde als representatie onvoldoende. De commissie ontving een brief van een aantal Friese instellingen en raden die stelden dat de canon niet het verhaal van Nederland was geworden, “maar te veel dat van Holland of Klein-Nederland uit de driehoek

⁴¹ Op 8 december 2006 en 10 februari 2007 werden in Amsterdam conferenties gehouden over ‘The Inspiration of a European Cultural Canon and a Unifying European Political Policy’. Hoewel de conclusies van de werkgroepen geschiedenis, muziek, literatuur en film nogal uiteenliepen, was opvallend dat het idee voor een Europese canon vrijwel unaniem positief werd ontvangen.

⁴² Engelstalige versie: Canoncommissie 2007. Een Duitse vertaling wordt voorbereid in opdracht van het ministerie van Buitenlandse Zaken.

⁴³ Zie o.m. Buitenhuis 2006; Cillekens 2006 en 2006a; Ligtvoet 2006.

Alkmaar-Amersfoort-Hoek van Holland”. “In het algemeen vinden wij niet dat er recht wordt gedaan aan de eerste duizend jaar van onze jaartelling, toen de ‘Nederlandse’ geschiedenis toch werd gestempeld door de ‘Friese’ en dat gegeven dus voldoende zou moeten blijken uit de staatsnationale canon.” Een en ander leidde tot het boekje *Friesland heeft zijn eigen verhaal. Pleidooi voor een niet-randstedelijke canon*.⁴⁴

Vooropgesteld zij dat de commissie zich bij het samenstellen van de canon niet heeft laten leiden door de vraag of elke provincie in de vensters wel voldoende aan bod zou komen, net zomin als er gestreefd werd naar een evenredige verdeling van – om maar iets te noemen – mannen en vrouwen. Het ging om, zoals voormalig minister van OCW Maria van der Hoeven het dikwijls uitdrukte, “het verhaal (van) Nederland” – en feit is nu eenmaal dat voor aanzienlijke perioden van de Nederlandse geschiedenis het gewest Holland dominant is geweest. (Wie een willekeurig schoolboek over de Nederlandse geschiedenis ter hand neemt zal eenzelfde tendens constateren.) Bovendien geldt voor de regionale verdieping van de canon van Nederland tot op zekere hoogte hetzelfde als ten aanzien van de verhouding nationaal-internationaal: voor jonge kinderen eerst het basisverhaal, daarna de horizonverbreding.⁴⁵ Daar komt nog bij dat vensters die soms als ‘Hollands’ werden gepercipieerd ook buiten de grenzen van het gewest Holland laten kijken, of daar zelfs feitelijk buiten liggen.⁴⁶ En tenslotte had ook het vermeende hollandocentrisme zijn beperkingen. Of althans: in Amsterdam, Leiden en Den Haag toog men aan het ontwikkelen van eigen canons, en in de Jordaan leidde onvrede met het venster Grachtengordel tot een canon van de eigen wijk.⁴⁷

Kortom: zelfs de meest ruimdenkende canoncommissie van Nederland zal onmogelijk recht kunnen doen aan alle regionale dimensies en sentimenten. Wat niet wil zeggen dat men niet de kans op spreiding te baat moet nemen waar deze zich voordoet. Zo is de redactie van de website voornemens om binnenkort een speciale ronde langs de vensters te maken om de vertakkingen op regionaal niveau zo goed mogelijk te representeren. Maar ook dan zal er altijd behoefte blijven aan lokale canons, die wij – zie reeds deel A, p. 31 – zowel om principiële als didactische redenen een warm hart toedragen.

44 Huisman 2007. Zie ook De Groot 2006 en 2006a.

45 Of in de woorden van Gaemers (2007, p. 44): “Wie in staat is de selectie van deze iconen op grond van goede argumenten aan te vechten, behoort beslist niet tot de doelgroep.”

46 Zo werden onder meer de gasbel en de hunebedden als uiting van hollandocentrisme gegispit (resp. Van Walstijn 2007a, p. 9 en in het discussieforum op www.entoen.nu).

47 Zie Verslaggever 2007.